

Möte med referensgrupp bin 2020-04-27

Deltagande:

Sofia Wessman, projektledare AHL-projektet
Anders Johansson, bitillsynshandläggare, Jordbruksverket
Ingrid Karlsson, bitillsynshandläggare, Jordbruksverket
Klara Eskilsson, teamledare inom AHL, för det team som håller i bifrågorna
Pernilla Granath Limstrand, teamjurist, Jordbruksverket
Lena Hellqvist Björnerot, ställföreträdande CVO/chefsveterinär, Jordbruksverket (*endast med på punkten om sjukdomslistan*)
Björn Gustavsson, Bihälsorådgivare, Jordbruksverket
Preben Kristiansson, Bihälsorådgivare, Jordbruksverket
Eva Forsgren, SLU, samverkanslektor i biodling
Björn Dalbäck, Biodlarna
Ingmar Germundsson, Biodlingsföretagarna
Lena Hellqvist Björnerot, Jordbruksverket

AHL är en förkortning som står för EUs nya djurhälsolagstiftning.

1. Framtida bitillsynsorganisationen

Underlag i form av ett PM bifogades till mötesinbjudan. I detta underlag beskrivs de tre alternativ till bitillsynsorganisation.

Alt 1. Jämförbart med andra djurslag:

Jordbruksverket fattar alla beslut och DV-organisationen sköter arbetet med att bekämpa sjukdomar, undersöka djurens hälsa i samband med flytt, övervaka/utföra avlivning, destruktion samt smittutredning. Den veterinära organisationen skriver även besluten (flyttillstånd, avlivning) i samband med detta arbete. Länsstyrelserna (som idag 7 eller alla 21) kontrollerar att lagstiftningen följs. Behöver inte innebära att det är veterinärer som genomför jobbet i fält.

Alt 2. Alt 1, men utan DV-organisationen:

Jordbruksverket fattar alla beslut, anställda eller delegerade bitillsynsmän sköter arbetet med att bekämpa sjukdomar, undersöka djurens hälsa, övervaka/utföra avlivning, destruktion samt smittutredning. Samma personer fattar de aktuella besluten. Länsstyrelserna (som idag 7 eller alla 21) kontrollerar att lagstiftningen följs.

Alt 3. Delegerat till länsstyrelserna:

Jordbruksverket fattar besluten om smittförklaringar och zoner. Länsstyrelserna (som idag 7 eller alla 21) får en delegering av arbetet i övrigt med beslut om avlivning vid utbrott inkl. förflyttningstillstånd och dispenser. Länsstyrelserna anställer bitillsynspersoner.

Diskussion och åsikter utifrån de tre förslagen:

- Svårt överblicka konsekvenser.
- Bra att även vid alternativ 1 behöver inte de som gör arbetet i fält vara veterinärer, sagt med tanke på att bin inte ingår i veterinärutbildningen.
- Att ha bitillsynsmän är i grunden en bra idé. Team med bitillsynsmän kan vara bra.
- Svårt greppa skillnaderna kring beslutsfattning vid de olika alternativen.

- Saknar beskrivning av anmälan från bitillsynsman till Jordbruksverket. Regioner eller länsindelning är önskvärd, för att inte blanda in för många myndigheter. Färre mer välutbildade bitillsynsmän önskas. Tillgänglig organisation som kan utföra myndighetsutövning med skyndsamhet.
- Alternativ två skulle kunna utvecklas mer.
- Skilj på näring och på hobby-verksamhet, som i den engelska modellen med bi-inspektörer som t.ex. kan skriva ut läkemedel på plats. Den engelska modellen verkar fungera väl utifrån vad engelska biodlare tycker.
- Vi kan inte ha olika regler för olika biodlare.
- En "riktigt kunnig person" önskas för större biodlare.
- Om veterinärer inte kan området bin och ska ha en roll i bitillsynen måste de få utbildning.
- I myndighetsutövning görs ingen skillnad på näring respektive hobby.
- Vi får utnyttja möjligheten till kompetenshöjning nu när ny lagstiftning.
- Är verkligen bästa vägen via Länsstyrelserna? Det är sju olika tolkningar och svårt att styra från SJVs håll.
- Länsstyrelserna bör ej ha en roll i kontrollen. De hanterar frågor på olika sätt och funkar tex inte för biodlare med länsöverskridande verksamhet
- Fortbildningen, intresse och kompetens skiljer sig åt mellan olika Lst.
- Hög ålder på bitillsynsmännen och utbildningen är längesedan, men bitillsynsmännen går regelbundet fortbildning.

På SJV är det Preben som bäst känner till engelska modellen med heltidsanställda bi-inspektörer samt säsongsanställda vid behov. Preben kan vid behov visa den projektredovisning som finns om den engelska modellen. Av de föreslagna alternativen är de utan länsstyrelsen mest lika den engelska modellen.

Övrig fråga: Måste bli bättre regelefterlevnad för inrapportera av inställningsplatser, för det slarvas det med. Ingen straffsats finns heller. Detta är inspelat till AHL-projektet sedan tidigare.

2. Lista över sjukdomar: vad händer med dessa sjukdomar från och med den 21 april 2021 när tilläggsgarantier i vissa fall inte längre får tillämpas?

Lena Hellqvist Björnerot presenterade och inbjöd till diskussion kring ställningstaganden för reglering av vissa bi-sjukdomar. Lena arbetar med en sammanställning för samtliga djurslag kring vad som kommer gälla från och med den 21 april 2021, när tilläggsgarantier i vissa fall inte längre får tillämpas. EUs nya lagstiftning ställer endast krav vid handel för sjukdomar som är listade som a, b eller d-sjukdomar enligt AHL. Från och med april 2021 kan specifika tilläggskrav vid införsel ställas i lagstiftning enbart för

- c-sjukdomar som vi har en formellt fri status för,
- c-sjukdomar som vi har ett godkänt program för.

Vi kan också, baserat på artiklarna 170 och 171 i AHL, upprätta nationella kontrollprogram för sjukdomar som är listade under d och/eller e respektive inte listade alls. Då får man dock inte ställa krav på ursprungsanläggningen eller vid gränsen utan bara när djuren eller avelsprodukterna har kommit in i landet. En förutsättning är att åtgärderna är motiverade och inte hindrar handeln mellan medlemsstaterna och det kräver då både dokumentation av det egna landets status och krav vid förflyttningar inom landet.

Utöver lagstiftade krav kan krav ställas av branschen, t.ex. om en branschöverenskommelse görs om importkrav. Man kan också kombinera t.ex. en nationell riskbaserad övervakning med frivilliga införsel/importkrav.

92/65/EEG som är EU-reglering innan AHL gäller endast handel.

Lilla kup-skalbaggen, Amerikansk yngelröta, Tropilaelapskvalster: AHLs krav motsvarar de som finns i lagstiftningen idag. Jordbruksverket föreslår att vi accepterar AHL och inte gör något ytterligare nationellt för dessa sjukdomar än vad EUs lagstiftning kräver. Ingen på mötet hade något att invända mot detta.

Europeisk yngelröta: Ej listad i AHL. Sverige har fått acceptera EUs beslut att inte utvärdera sjukdomen nu för ev. listning. Näringsen anser att egenkontroll fungerar i detta sammanhang. Ingen på mötet hade något att invända mot detta.

Traké-kvalster: Ej listad i AHL. Jordbruksverket föreslår att vi fortsätter sträva efter att hålla Sverige fritt från sjukdomen. Det finns idag ingen möjlighet att ställa krav vid införsel i lagstiftningen. Istället finns rekommendation om frivilliga åtgärder. Även om så skulle önskas bedöms det inte vara möjligt att hinna nå i mål med ett nationellt kontrollprogram tills april 2021. Branschen tror att sjukdomen pga utbredd import kan finnas i landet redan. Provtagning behövs för att utreda om och i vilken omfattning sjukdomen finns i landet och att åtgärder vidtas utifrån resultaten.

Mötet enades om att man bör fortsätta med rekommendation om frivilliga åtgärder tills resultat från undersökningen kring förekomst i landet finns. Jordbruksverkets bi-expert, i samråd med SLU, ser över lämplig undersökning för påvisa smitta i samverkan med SVA. Ansökan om medel kan ske via:

<https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/sjukdomarochsmittskydd/ansokanomanslagsmedel/saharsokerdu.4.71fce1b01544ca768ac87ab7.html>

Om traké-kvalster därefter ska regleras genom egenkontroll (frivillig införselkontroll) eller genom lagstiftning (nationellt kontrollprogram) är något som vi kan ta ställning till efter en närmare kartläggning av smittans omfattning.

Varroa-kvalster: C-listad (inkl. d- och e) i AHL. Endast om Sverige har ett EU-godkänt kontrollprogram eller fri status kan vi få ställa särskilda specificerade tilläggskrav vid införsel/import. Om man ska få fristatus krävs en hel del dokumentation och regler vid förflyttningar inom landet.

Eftersom den stora majoriteten biodlare är verksamma i de södra delarna av landet och de har varroakvalster i sina bisamhällen och kan behandla sina bin mot parasiten anser bitillsynsteamet på verket att det är oproportionerligt att även fortsättningsvis ha en omfattande reglering. Det räcker med den anmälningsplikt som följer av AHL. Näringsen i fria områden har inte varit redo att släppa regleringen, vill ha fortsatt hjälp. Bör dock kunna hanteras genom rådgivning. Slutlig ställning inte tagen på verket. Det finns en stark önskan från odlare i norr att förhindra smittspridning så länge det går. Reglering behövs endast i nordligaste delarna av landet. Det behövs en fördjupad diskussion kring hur man ska gå vidare med regleringen av varroakvalster.

3. Arbetet framåt,

- Fortsatt samverkan i denna konstellation, medan de som önskar även är med i den större referensgruppen för landlevande djur.
- Fortsatt dialog kommer hållas kring såväl bitillsynsorganisationen som kring åtgärder för kvalster-reglering.